

Drugi jugoslovanski gasilski kongres v Ljubljani – zadnja velika manifestacija katoliške politične misli pred začetkom druge svetovne vojne

Mateja Ratej*

1.01 Izvirni znanstveni članek
UDK 329:94(497.4)''193/1941''

Mateja Ratej: Drugi jugoslovanski gasilski kongres v Ljubljani – zadnja velika manifestacija katoliške politične misli pred začetkom druge svetovne vojne. Časopis za zgodovino in narodopisje, Maribor 84=49(2013), 4, str. 71–87

Avtorica v prispevku obravnava politični vidik drugega jugoslovanskega gasilskega kongresa v Ljubljani avgusta 1939, ki je imel tik po velikem kongresu Kristusa Kralja v Ljubljani in tik pred Hitlerjevim napadom na Poljsko v sferi političnega velik simbolni pomen. Ob tem zagovarja idejo, da je bila gasilska prireditev zadnja velika manifestacija katoliške politične misli pred začetkom druge svetovne vojne, to med drugim utemeljuje z dejstvom, da je bilo slovensko gasilstvo med obema vojnama (podobno kot volilna baza Slovenske ljudske stranke) tesno navezano na slovensko nacionalno substanco in katoliške vrednote ter je po nastopu vlade Jugoslovanske radikalne zaje-dnice postalo politično orodje (bivše) Slovenske ljudske stranke. Zdi se, da je slednja kot vladajoča slovenska politična stranka v gasilskem kongresu videla enkratno priložnost za demonstracijo (katoliške) moči proti vse prodornejšemu komunističnemu gibanju, ki mu je Anton Korošec posvečal mnogo energije že kot notranji minister v letih 1935–1938.

Ključne besede: Kraljevina Jugoslavija, gasilski kongres, Slovenska ljudska stranka, Anton Korošec, komunisti

* Dr. Mateja Ratej, znanstvena sodelavka, Inštitut za kulturno zgodovino ZRC SAZU, Novi trg 1, 1000 Ljubljana, Slovenija, mratej@zrc-sazu.si

1.01 Original Scientific Article
UDC 329:94(497.4)"193/1941"

Mateja Ratej: The second Yugoslav Firefighter Congress in Ljubljana – the last great Manifestation of the Catholic Political Thought before the Beginning of the World War II. Review for History and Ethnography, Maribor 84=49(2013), 4, pp. 71–87

The author of this paper deals with the political aspect of the second Yugoslav Firefighter Congress in Ljubljana in August 1939, which, just after the great Congress of Christ the King in Ljubljana and shortly before Hitler's attack on Poland had from the political point of view a great symbolic meaning. The author also speaks in favour of the idea that this firefighter event was the last great manifestation of Catholic political thought before the beginning of the World War II. She explains the above mentioned with the fact that the Slovene firefighting between both wars was (just like the election base of the Slovenska ljudska stranka/The Slovene People's Party) closely attached to the Slovene national substance and the Catholic values. After the beginning of "Jugoslovanska radikalna zajednica" (The Yugoslav Radical Community) the Slovene firefighting became the political tool of the (former) Slovenska ljudska stranka/The Slovene People's Party. It seems as if the latter as the ruling Slovene political party saw the Firefighter Congress as a unique opportunity for the demonstration of the (Catholic) power against the penetrating Communist movement, to which Anton Korošec devoted a lot of energy already as the Minister of Interior in the years 1935–1938.

Key words: the Kingdom of Yugoslavia, Firefighter Congress, The Slovene People's Party, Anton Korošec, Communists

Četudi je Komunistična partija Jugoslavije vsedržavno politično tvorbo pod imenom Jugoslovanska radikalna zajednica, ki je prevzela vodenje jugoslovanske vlade leta 1935, ocenila kot »mešanico demokratičnih, polfašističnih in fašističnih elementov«,¹ je ta svoj obstoj legitimirala z obljubo, da bo oživila politično življenje na podlagi demokracije in parlamentarizma.² Voditelji Jugoslovanske radikalne zajednice – Milan Stojadinović, Anton Korošec in Mehmed Spaho – so si natančno razdelili interesna področja v Kraljevini Jugoslaviji; nominalni vodja stranke in predsednik Glavnega odbora Stojadinović je imel izključno oblast v Srbiji, podpredsednika Korošec in Spaho pa v Sloveniji ter Bosni in Hercegovini.³ Marca 1937 je pričela v Beogradu v obliki političnih kurzov delovati Partijska (strankarska) šola Jugoslovanske radikalne zajednice, kjer so slušatelji poslušali predavanja iz nacionalne zgodovine, sociologije, ekonomskih in političnih znanosti, o vlogi medijev ipd.⁴

¹ Stojkov, *Vlada Milana Stojadinovića*, 51–53, 62.

² Jugoslovanska radikalna zajednica, *Slovenec*, 4. 6. 1936, 1.

³ Tešić, *JRZ u Srbiji*, 9 in 31.

⁴ Predaja diploma učenicima prvog tečaja političke škole, *Samouprava*, 21. 12. 1937, 1.

Med predavatelji je bil tudi Anton Korošec, ki ni imel lahkega dela z zagotovitvijo enotnosti strankinega vrha za vstop v Jugoslovansko radikalno zajednico, saj so se nekateri štajerski strankini pristaši na čelu s kranjskima prvakoma Franom Kulovcem in Markom Natlačenom zavzemali za oblikovanje stare Slovenske ljudske stranke, kakršna je bila pred razpustitvijo političnih strank ob nastopu kraljeve diktature leta 1929. Natlačen je septembra 1935 postal ban Dravske banovine, to pa je vplivalo na dejstvo, da je dal načelniku proste roke za vstop v Jugoslovansko radikalno zajednico.⁵ Organizacijska infrastruktura Slovenske ljudske stranke je po razpustitvi političnih strank delovala prikrito, a učinkovito; v zgodovinopisju je uveljavljeno ime zanjo (bivša) Slovenska ljudska stranka. Množica nepolitičnih organizacij, ki so že dotlej delovale pod izključnim strankinim vplivom, je v tem času postala eden izmed organizacijskih stebrov ilegalne stranke.⁶

Prava demokracija kot razpoznavno geslo Stojadinovićeve vlade (1935–1939) je slovenskemu katoliškemu taboru pomenila krščansko demokracijo,⁷ Antonu Korošču kot ministru za notranje zadeve (1935–1938) pa predvsem legitimacijo za boj z vsemi sredstvi proti komunističnemu gibanju.⁸ »Komunizem je največji in najhujši tiran vsake svobode in demokracije,« je sporočil minister za notranje zadeve januarja 1937 v novoletni poslanici državljanom preko kratkih valov beograjskega radia.⁹ Aprila 1937 je v radijski oddaji jugoslovanskim izseljencem med drugim povedal: »Današnji dobi, ko od vzhoda in zapada, severa in juga valove slične struje ekstremnih teženj, nam je demokracija še prav poseben ideal, ki je vreden vseh žrtev in ki ga je treba z vsemi silami varovati. Mehkužnost bi bila lahko past v imenu demokracije, da bi prišli temni elementi na površje, da bi, zahvaljujoč vprav demokratičnemu načinu upravljanja, prišle do oblasti struje, ki nosijo v sebi pogin demokratične ideje.«¹⁰

Med vodilnimi teoretskimi usmerjevalci protikomunističnega stališča (bivše) Slovenske ljudske stranke v tridesetih letih 20. stoletja je bil Ivan Ahčin, od leta 1930 glavni in odgovorni urednik osrednjega strankinega glasila, časnika *Slovenec*, ki je s tem postal član najožjega strankinega vod-

⁵ Stiplovšek, *Banski svet Dravske banovine*, 268.

⁶ Gašparič, *SLS pod kraljevo diktaturo*, 76, 79, 179, 180.

⁷ Slepiva svobode, *Slovenec*, 21. 5. 1938, 1.

⁸ Naša zunanja in notranja politika pred senatom – govor dr. Korošca, *Slovenec*, 25. 3. 1938, 2; Komunisti se sada ponašaju itd. – govor A. Korošca v Paračinu, *Samouprava*, 7. 11. 1938, 1.

⁹ Dr. Korošec vošči srečno novo leto!, *Slovenec*, 3. 1. 1937, 3; U novoj godini – govor g. dr. Korošca, *Samouprava*, 3. 1. 1937, 1.

¹⁰ Dr. Korošec o vlogi demokracije, *Slovenec*, 15. 4. 1937, 2.

stva in Korošček zaupnik. Zadal si je nalogo modernizirati časopis, to mu je v veliki meri tudi uspelo, saj se je *Slovenec* z objavami poglobljenih in argumentiranih uvodnikov ter komentarjev o mednarodni politiki prebil med najboljše časnike v državi. Nedeljske uvodnike je pisal Ahčin in jih podpisoval s psevdonimom Drin. Za strogega in odločnega urednika ter brezpogojnega častilca Antona Koroščka je bil značilen hladen odnos do srbske politične nadvlade v jugoslovanski državi. Po pričevanju sodobnikov si je Slovenijo predstavljal izven okvirov tedanje države. Po nemškem napadu na Kraljevino Jugoslavijo je postal sodelavec bana Dravske banovine. V Ljubljani je ostal do konca leta 1941, ko se je pred komunisti umaknil v Rim.¹¹

O vprašanju komunizma je Ahčin v drugi polovici tridesetih let prejšnjega stoletja napisal tri knjige. Leta 1936 je izšla knjiga Boljševiška mladina, v kateri je skušal prikazati »*duhovno in telesno trpljenje*« mladine v Zvezi sovjetskih socialističnih držav zaradi komunistične ideologije. Zapisal je, da je temeljno zlo, iz katerega izvira tragika sovjetske mladine, v tem, da ji je boljševiška država odvzela starše, dom in boga.¹² Leta 1939 je Ahčin izdal knjigo *Komunizem – največja nevarnost naše dobe*, v kateri je poglobljeno in argumentirano analiziral komunizem, ga podrobno primerjal s krščanstvom in slednjič ostro zavrnil na podlagi papeških enciklik *Quadragesimo anno* (1931) in *Divini Redemptoris* (1937). Menil je, da je borba med krščanstvom in komunizmom nujna, četudi je med njima prepoznal določene podobnosti, saj »*ostaja vendarle resnica, da tudi komunizem sam ni drugega kakor svoje vrste religija*«. ¹³ Leta 1941 je bila izdana še brošura *Prostozidarstvo*, v kateri se je problematika prostozidarstva prav tako prepletala z Ahčinovim odporom do komunizma; avtor je prostozidarske lože opisoval kot gojišče »*razumarskega materializma*« in kot dokazano rodovitna tla, na katerih so pognala evropska ljudskofrontna gibanja.¹⁴

Zaradi napadov opozicijskih političnih skupin na vlado in spremenjenega zunanje-političnega položaja Kraljevine Jugoslavije po priključitvi Avstrije Nemčiji so kraljevi namestniki oktobra 1938 razpisali predčasne parlamentarne volitve za 11. december 1938; Jugoslovanska radikalna zajednica je v Dravski banovini dosegla 78,6 % glasov volivcev, Korošček pa po oblikovanju nove Stojadinovičeve vlade ni bil več član vladnega kabi-

¹¹ Godeša, Dolenc, *Izgubljeni spomin na Antona Koroščka*, 15, 17.

¹² Ahčin, *Boljševiška mladina*, 4.

¹³ Ahčin, *Komunizem – največja nevarnost naše dobe*, 11, 98.

¹⁴ Ahčin, *Prostozidarstvo*, 97–98.

neta.¹⁵ Kraljevi namestnik – po atentatu na kralja Aleksandra – knez Pavle in Stojadinović sta zanj predvidela predsedstvo senata, ki je v političnem imaginariju prve jugoslovanske države veljal za »politično penzijo«. ¹⁶ Korošca je kot minister brez listnice v vladi zamenjal strankarski kolega Franc Snój, od leta 1937 podstarešina, od februarja 1939 pa starešina Jugoslovanske gasilske zveze. Sposoben organizator z nedokončano gimnazijo je v naslednjem letu poskrbel za tesno navezo med gasilstvom in politiko Jugoslovanske radikalne zajednice.¹⁷ Že februarja 1939 je bil med tistimi petimi ministri Stojadinovićeve vlade, ki so s svojimi odstopi povzročili njen padec; tako Snój kot njegov strankarski kolega Miha Krek sta ostala ministra v vladi Dragiše Cvetkovića, ki je sledila Stojadinovićevi. Njena misija je bila vezana na ureditev vprašanja sporazuma s Hrvati, ki so brez-kompromisno zahtevali samostojnost v okviru države.¹⁸

Osrednja komponenta volilne kampanje za parlamentarne volitve leta 1938 v taboru (bivše) Slovenske ljudske stranke je bil boj proti komunizmu.¹⁹ Zaradi svoje militantnosti je bila tedaj posebej opazna Mladina Jugoslovanske radikalne zajednice, katere uniformirani člani iz vrst Fantovskih odsekov so pod neposrednim Koroščevim pokroviteljstvom po slovenskih župnijah sodelovali na zborovanjih stranke ter se verbalno in fizično spopadali s političnimi nasprotniki. Začetki mladinskega političnega gibanja so segali v leto 1937, ko sta se izpod obnovljene Prosvetne zveze osamosvojili Zveza fantovskih odsekov in Zveza dekliških krožkov. V vsedržavni Jugoslovanski radikalni zajednici je tedaj pričela delovati Mladina Jugoslovanske radikalne zajednice. V letih 1936–1939 (zlasti po izdaji enciklike Divini redemptoris leta 1937) so člane Fantovskih odsekov vzgajali v protikomunističnem duhu in za uresničitev stanovske države. V Beogradu so uniformirali nekaj sto članov Mladine Jugoslovanske radikalne zajednice, ki so kot t. i. zelenosrajčniki sodelovali na strankinih zborovanjih.²⁰

Omeniti velja še, da so postale proti koncu tridesetih let 20. stoletja tudi v banskem svetu Dravske banovine vse pogostejše razprave o nevarnosti komunističnega gibanja, to sicer ni bilo v pristojnosti tega samoupravne-

¹⁵ Obsežna preosnova vlade, *Slovenec*, 22. 12. 1938, 1; *Slovenska novejša zgodovina*, 389.

¹⁶ Stojadinović, *Ni rat ni pakt*, 509–510.

¹⁷ Novi slovenski minister Franc Snój, *Slovenec*, 22. 12. 1938, 1; Božič, *Gasilstvo na Slovenskem*, 181–182.

¹⁸ Odstop Stojadinovićeve vlade, *Slovenec*, 5. 2. 1939, 1.

¹⁹ V popolni svobodi, *Slovenec*, 29. 11. 1938, 1.

²⁰ Vidovič - Miklavčič, *Vloga in organiziranost mladine v jugoslovanskem delu Slovenije*, 102 in 104.

ga organa.²¹ Anton Korošec je po predlogu bana Natlačena že konec leta 1935 razrešil liberalne banske svetnike in jih zamenjal s privrženci Jugoslovanske radikalne zajednice, to je bila najcelovitejša sprememba sestave banskega sveta Dravske banovine v vseh desetih letih njegovega delovanja. Namesto ustavno določenih volitev v banski svet je minister za notranje zadeve banske svete še naprej imenoval.²²

* * *

Sredi avgusta 1939 je na predvečer druge svetovne vojne v Ljubljani potekal drugi in hkrati zadnji kongres jugoslovanskih prostovoljnih gasilcev, ki so se ga poleg jugoslovanskih gasilcev udeležili še predstavniki nemških, madžarskih, italijanskih in angleških gasilcev;²³ francoski, češki, slovaški, belgijski in poljski gasilci so udeležbo odpovedali zaradi negotove mednarodne politične situacije.²⁴ V (bivši) Slovenski ljudski stranki so si želeli, da bi bil kongres *»mejnik nove dobe, ko se bo domoljubje in idealizem, vernost in narodnost, požrtvovalnost in samozatajevanje začelo vse bolj vrednotiti. /.../ Pogum, viteštvo in srčnost v napadu in v obrambi proti vsem uničujočim silam, proti vsem rušilnim plamenom in valovanju – te lepe in plemenite lastnosti, ki naj bi bile v poslanstvu gasilske ideje, bodo prinesle prerod v človeško družbo in ji dale nov vzgon za delo za boljše bodočnost.«*²⁵

Leta 1937 je prvi jugoslovanski gasilski kongres v Zagrebu izzvenel v mučnem vzdušju zaradi nepričakovane resolucije hrvaških gasilcev o izstopu iz skupne gasilske organizacije, do katere je prišlo pod vplivom političnega delovanja Vlatka Mačka. Četudi kasneje ni prišlo do razpada jugoslovanske gasilske organizacije, se je zdelo smiselno gasilsko enotnost utrditi na novem kongresu in obenem proslaviti dvajseto obletnico Gasilske zajednice za Dravsko banovino. Za to se je ob delnem nasprotovanju članov in v luči rojevanja banovine Hrvaške ter približevanja svetovnega vojaškega spopada zavzemal zlasti starešina Jugoslovanske gasilske zveze (obenem pa minister jugoslovanske vlade) Franc Snoj.²⁶

²¹ Kološa, *Banski svet Dravske banovine*, 7–17.

²² Stiplovšek, *Banski svet Dravske banovine*, 11, 261, 270, 272.

²³ Drugi jugoslovanski gasilski kongres, *Slovenski narod*, 14. 8. 1939, 2; *Jutro*, 14. 8. 1939, 2.

²⁴ Plodovit delovni dan gasilskega kongresa, *Jutro*, 15. 8. 1939, 3.

²⁵ H gasilskemu kongresu, *Slovenec*, 9. 8. 1939, 1.

²⁶ Snoj, *Od zagrebškega do ljubljanskega gasilskega kongresa*, 250–252; Božič, *Gasilstvo na Slovenskem*, 210–211.

Nazadnje so gasilci množično zasedli Ljubljano leta 1930, ko je tam potekal Vseslovanski gasilski kongres, ki so se ga udeležili češki, slovaški, poljski, bolgarski, belgijski, francoski, španski in portugalski gasilci, s svojo prisotnostjo pa ga je počastil tudi ljubljanski škof Gregorij Rožman.²⁷ Snój je napoved drugega gasilskega kongresa v prid afirmaciji domačega gasilstva najavil že spomladi leta 1938, kot starešina Gasilske zveze Jugoslavije pa je aprila 1939 zatrjeval, da je kongres častna naloga slovenskih prostovoljnih gasilcev, ki bo javnosti demonstriral moč, sposobnosti in veličino gasilske organizacije, obenem pa bo manifestacija (slovenske) narodne moči ter jugoslovanske ideje: »Morda bo kdo dejal, da v teh razburkanih časih ni primerno prirediti kongresa. Jaz pa mislim, da je prav sedaj kongres potreben.«²⁸ Tik pred pričetkom kongresa je prireditev ponovno označil kot manifestacijo narodne in državne misli, kot znamenje nove dobe – »nove, složne in močne Jugoslavije«.²⁹

Četudi so zamisli o skupni jugoslovanski gasilski organizaciji obstajale že od začetka dvajsetih let 20. stoletja, do nje ni prišlo zaradi nesoglasij med posameznimi (nacionalnimi) gasilskimi organizacijami, ki so podpirale unitaristično-centralistično oziroma avtonomistično-federalistično politiko. Do oblikovanja Jugoslovanske gasilske zveze je tako prišlo šele s sprejetjem Zakona o organizaciji gasilstva julija 1933. Po pričakovanju številni slovenski gasilci niso bili zadovoljni z uveljavljanjem jugoslovanske ideje v gasilstvu in z njegovo centralizacijo, a na spremembo niso čakali dolgo, saj se je z nastopom vlade Jugoslovanske radikalne zajednice (1935) pričelo postopno, a živahno in zanesljivo podrejanje slovenske gasilske organizacije – Gasilske zajednice za Dravsko banovino – politiki (bivše) Slovenske ljudske stranke, ki je skladno s svojo idejno usmeritvijo podpirala težnje slovenske gasilske organizacije po avtonomiji.³⁰

Ob priložnosti drugega gasilskega kongresa je bilo s strani organizacijskega odbora poskrbljeno za kongresno knjižico z navodili za udeležence in za posebno gasilsko številko *Slovenca*.³¹ Kongres so spremljali tudi pri liberalnih časnikih *Jutro* in *Slovenski narod*, a distancirano in z namenom obveščanja javnosti, večkrat je bila poudarjena zlasti človekoljubna

²⁷ Božič, *Gasilstvo na Slovenskem*, 129, 133.

²⁸ Božič, *Gasilstvo na Slovenskem*, 210–211.

²⁹ Franc Snój, Tri misli ob kongresu, *Slovenec*, 13. 8. 1939, 1.

³⁰ Božič, *Gasilstvo na Slovenskem*, 93, 142, 147, 150, 165–168, 181.

³¹ Gasilska številka *Slovenca*, *Slovenec*, 10. 8. 1939, 3; Drugi jugoslovanski gasilski kongres, *Slovenec*, 13. 8. 1939, 1; Gasilski kongres v Ljubljani, *Slovenski gospodar*, 9. 8. 1939, 7.

plat gasilstva, medtem ko je ideološko angažirana vnema izostala.³² Niti površnemu opazovalcu ni moglo ostati skrito, da je zaradi negotovega političnega ozračja ob pogajanjih med predsednikom vlade Cvetkovičem in hrvaškim političnim voditeljem Mačkom o sporazumu gasilski kongres poudarjeno potekal v znamenju bratstva med Slovenci, Hrvati in Srbi.³³ Morda manj opazno pa je bilo, da je (bivša) Slovenska ljudska stranka tudi ob tej veliki manifestaciji razlikovala med *jugoslovanstvom* in *jugoslovenstvom*,³⁴ pri čemer lahko pod prvo oznako razumemo postopno stapljanje jugoslovanskih narodov, ki ga je zagovarjala stranka, pod drugo pa jugoslovanski unitarizem, ki je svoje zagovornike našel v slovenskem liberalnem političnem taboru.³⁵

Tik pred gasilskim kongresom je v Ljubljani med 25. in 30. julijem 1939 potekala množična katoliška prireditev, VI. kongres Kristusa Kralja; med sprejetimi resolucijami je bila tudi napoved brezkompromisnega soočenja s komunizmom: »Brezvernega sveta ne bomo premagali s tem, da se mu kolikor mogoče prilagodimo, ampak le s tem, če se mu na vsej črti odločno upremo.«³⁶ Tridnevni gasilski kongres se v tako jasno protikomunistično artikulacijo ni spuščal, a hkrati so si v (bivši) Slovenski ljudski stranki preko organizacijskega odbora prizadevali za vzpostavitev simbolne vezi med obema kongresoma.³⁷ Tudi gasilska prireditev je želela biti (in je bila) sijajna demonstracija moči, ki se je »v skladu z globokim krščanskim čustvovanjem jugoslovanskih gasilcev« pričela z mašo v cerkvi Sv. Florijana v Ljubljani, v naslednjih dneh pa ji je z mašo na Kongresnem trgu dal jasen idejni pečat še ljubljanski škof Gregorij Rožman.³⁸

Pravočasno prijavljeni na gasilski kongres so dobili pravico do brezplačnega skupnega ležišča na slami; takšnih ležišč je bilo po mestu kar nekaj, saj so organizatorji pričakovali okrog 10.000 slovenskih gasilcev

³² Drugi jugoslovanski gasilski kongres, *Jutro*, 14. 8. 1939, 2; Plodovit delovni dan gasilskega kongresa, *Jutro*, 15. 8. 1939, 3; Priprave za veliki gasilski kongres v Ljubljani, 11. 8. 1939, 4; Drugi jugoslovanski gasilski kongres, *Slovenski narod*, 14. 8. 1939, 2.

³³ Izredna udeležba srbskih in hrvaških gasilcev, *Slovenec*, 15. 8. 1939, 3; Veličasten zaključek gasilskega kongresa, *Jutro*, 16. 8. 1939, 3.

³⁴ Veličastna zaključitev kongresa jugoslovanskih gasilcev, *Slovenski narod*, 16. 8. 1939, 2; II. jugoslov. gasilski kongres v Ljubljani, *Slovenec*, 15. 8. 1939, 3.

³⁵ Banac, *The National Question in Yugoslavia*, 347.

³⁶ *Resolucije slovenskega zborovanja*, 205.

³⁷ II. Jugoslov. gasilski kongres v Ljubljani, *Slovenec*, 15. 8. 1939, 3; Gasilski kongres, *Gasilec*, št. 9–10/1939, 304.

³⁸ 'Naše bodoče delo', *Slovenec*, 12. 8. 1939, 1; Današnji spored, *Slovenec*, 15. 8. 1939, 4.

kongresnikov.³⁹ Po pričetku kongresa z mašo v cerkvi sv. Florijana v Ljubljani je sledila počastitev grobov zaslužnih gasilskih organizatorjev. Po otvoritvi odmevne gasilske razstave je v popoldanskih urah sledila še slavnostna seja Gasilske zajednice za Dravsko banovino (praznovala je dvajsetletnico združitve slovenskega gasilstva v enotno organizacijo) v hotelu Union, ki je bil sicer tradicionalno mesto protokolarnih srečevanj Slovenske ljudske stranke, medtem so potekale še gasilske tekme na ljubljanskem stadionu. Ponedeljkovo jutro kongresa je zaznamovalo osrednje slavnostno zborovanje v veliki dvorani Uniona, ki mu je sledilo kosilo za povabljene goste; gostitelj je bil ljubljanski župan Juro Adlešič. Kongresni ponedeljek je zaznamovala še seja uprave Jugoslovanske gasilske zveze v srebrni dvorani hotela Union, večer pa spektakularen ognjemet na stadionu, ki si ga je poleg ministra in starešine Snoja, starešine Gasilske zajednice za Dravsko banovino Antona Kodreta, bana Natlačena in župana Adlešiča ogledalo okrog 20.000 ljudi.⁴⁰

Torkovo jutro je nato gasilce pričakalo v dežju, zaradi česar je nekoliko zakasnil mogočni sprevod po mestnih ulicah, ki se ga je udeležilo okrog 10.000 slovenskih in okrog 1.500 drugih jugoslovanskih gasilcev, med povabljenimi gosti pa predstavnik kraljeviča Tomislava (drugi sin pokojnega kralja Aleksandra je bil pokrovitelj jugoslovanskega gasilstva od leta 1935),⁴¹ predsednik jugoslovanske vlade Dragiša Cvetković in oblastniki iz (bivše) Slovenske ljudske stranke: gradbeni minister Miha Krek, ban Dravske banovine Marko Natlačen, ljubljanski župan Juro Adlešič ter minister brez portfelja in starešina Jugoslovanske gasilske zveze Franc Snoj. Sledila je maša škofa Gregorija Rožmana na Kongresnem trgu ob 11.30, za njo pa na istem mestu slavnostno zborovanje. Popoldanski nastopi okrog 4.000 gasilcev na stadionu ob prisotnosti bana Natlačena, župana Adlešiča, škofa Rožmana, starešine Snoja in drugih odličnih gostov so sodili v sklepno fazo gasilskega kongresa.⁴²

Drugi gasilski kongres v Ljubljani je imel nalogo pokazati na moč gasilske »*armade*«, ki ima – podobno kot vojaška – pravico in dolžnost braniti državo »*pred vsemi in vsakomer*«,⁴³ in utrditi idejo bratstva med Slovenci,

³⁹ Udeležba na kongresu, *Gasilec*, št. 5/1939, 152; Gasilski kongres v Ljubljani, *Slovenski gospodar*, 9. 8. 1939, 7.

⁴⁰ Gasilski kongres, *Gasilec*, št. 9–10/1939, 304–324.

⁴¹ Božič, *Gasilstvo na Slovenskem*, 164.

⁴² Veličastna zaključitev kongresa jugoslovanskih gasilcev, *Slovenski narod*, 16. 8. 1939, 2; Zaključek gasilskega kongresa, *Slovenec*, 17. 8. 1939, 3.

⁴³ Dve armadi, *Gasilec*, št. 5/1939, 145.

Hrvati in Srbi ter zaupanje v skupno državo in kraljevo dinastijo: »da svoje vrste preštejemo v mogočnem pohodu, pokažemo samim sebi trdno sklenjene čete, da samozavest in pogum dobimo: ker pri našem delu potrebujemo okrepitve drug od drugega in samozavest si bomo v množicah dali in pogum črpali. /.../ da svojo povezanost s slovenskim narodom javno izpovemo in mu svojo zavest izpričamo.«⁴⁴ Starešina Snaj je ob otvoritvi gasilske razstave na ljubljanski I. državni realni gimnaziji – zaščitni znak razstave je postala maketa vasi s cerkvijo, katere zvonik so prestreljevali udarci strela – povedal, da postavljajo nov čas, nove razmere in razvoj tehnike pred gasilce nove zahteve. Ob neizrečenem je imel v mislih zlasti oblikovanje gasilske šole z gasilskim muzejem in stalno gasilsko razstavo, ki bi idejno utrdila institucijo gasilstva.⁴⁵

V ponedeljek zjutraj je Franc Snaj ob otvoritvi osrednjega slavnostnega zborovanja kongresa v veliki dvorani hotela Union poudaril, da želi kongres v prvi vrsti poudariti duhovno plat gasilstva in jasno oblikovati gasilske vrednote, ki so: pripravljenost na žrtve, samopremagovanje, odpovedovanje, pogum, samozavest in odločnost. Slikovito je poudaril, da mora gasilski kongres podžgati gasilsko misel z novim ognjem, da bo zaživela in napredovala v korist narodu, državi in kralju.⁴⁶

Ker lahko preteklosti le redko iztrgamo neokrnjene mreže preteklih odnosov, ostaja uganka, zakaj se gasilskega kongresa, ki je potekal pod pokroviteljstvom kraljeviča Tomislava in ob napovedani prisotnosti predsednika vlade,⁴⁷ ni udeležil predsednik senata Kraljevine Jugoslavije Anton Korošec. V tistem času je nedvomno bil v Sloveniji, saj je neposredno po koncu kongresa v Begunjah na zasebnem kosilu gostil ministra Kreka in Snoja.⁴⁸ Najverjetneje pa je, da se je Korošec v avgustovskih dneh leta 1939 v največji meri posvečal slovenskim političnim interesom ob bližajočemu se sporazumu o oblikovanju banovine Hrvaške in je želel s svojo odsotnostjo na gasilskem kongresu pokazati na zadržanost do dogajanja; ko je bil sporazum 26. avgusta podpisan, so v (bivši) stranki odličen politični uspeh zanj pripisali prav svojemu načelniku.⁴⁹

⁴⁴ Šli bomo v Ljubljano, *Gasilec*, št. 7/1939, 209.

⁴⁵ Gasilski kongres, *Gasilec*, št. 9–10/1939, 307; II. jugoslov. gasilski kongres, *Slovenec*, 15. 8. 1939, 3.

⁴⁶ Gasilski kongres, *Gasilec*, št. 9–10/1939, 312–313.

⁴⁷ Predsednik vlade na gasilskem kongresu, *Slovenec*, 10. 8. 1939, 2.

⁴⁸ Z Bleda, *Slovenec*, 17. 8. 1939, 2.

⁴⁹ Sporazum in Slovenci, *Slovenec*, 30. 8. 1939, 1.

A četudi Anton Korošec osebno ni bil prisoten, je drugi jugoslovanski kongres jasno podprl. Najprej je v poslanici, ki je bila objavljena v slovenskem strokovnem glasilu *Gasilec*, poudaril duh državne celovitosti, idejo bratstva, načelo pripadnosti ter zvestobo kraljevi dinastiji.⁵⁰ Nato je pozdravno brzojavko poslal tudi na slavnostno zborovanje v hotelu Union, kjer jo je zbranim prebral starešina Franc Snoj.⁵¹ Po izstopu iz vlade decembra 1938 je Korošec prejel več sto diplom slovenskih občin o proglastitvi za častnega občana, hkrati si je prizadeval za izgraditev banovinske organizacije Jugoslovanske radikalne zajednice in čedalje ostreje nastopal proti komunizmu.⁵²

Poleg Korošca sta gasilce pred kongresom v njihovem strokovnem glasilu nagovorila tudi ban Dravske banovine Marko Natlačen in ljubljanski župan Juro Adlešič, ki je prav tako spadal v krog (bivše) Slovenske ljudske stranke. Natlačen je poudarjal zlasti status gasilstva kot narodne organizacije in zagotavljal, da »državna oblast budno zasleduje njeno delo, ker se zaveda ogromne vrednosti njenega dela med narodom.«⁵³ Adlešič se je medtem čudil številčni moči jugoslovanskega in predvsem slovenskega gasilstva; od 80.000 jugoslovanskih gasilcev jih je Gasilski zajednici za Dravsko banovino pripadalo 32.000: »Impozantne številke našega prostovoljnega gasilstva so činjenica, ki bi jo morali ob takih prilikah upoštevati bolj, nego je bila upoštevana doslej.« Izrazil je prepričanje, da število slovenskih prostovoljnih gasilcev razkriva izredno, neprecenljivo lastnost Slovencev za lahko organiziranje in disciplino.⁵⁴

Oblastniki niso skoparili z besedami, iz stavka v stavek pa se je bilo težje znebiti občutka, da je pred vrati vojna. Podobno kot oni se tudi komentator *Gasilca* ni mogel izogniti vojaškim asociacijam, ko je opisoval torkov gasilski sprevod po mestnih ulicah: »Gasilska vojska je tudi strumno korakala v strnjenih osmerostopih, brez vsakega prestanka, v krasnem redu kakor veletok, ki mu noče biti ne konca ne kraja.«⁵⁵ Kar v neskladju s samim seboj, s siceršnjo dikcijo govorcev na kongresu in z duhom časa je zato zvenela poved župana Adlešiča, ki ga je kot gostitelj izrekel povabljenim na slavnostnem kosilu po zborovanju v Unionu: »Naj bi ideje gasilstva pogasile ogenj sovraštva in umirile človeštvo!« A že neposredno nadaljevanje

⁵⁰ Korošec, *Ob II. jugoslov. gasilskem kongresu*, 245.

⁵¹ Gasilski kongres, *Gasilec*, št. 9–10/1939, 312.

⁵² Filipič, *Dr. Anton Korošec in marksisti*, 103.

⁵³ Natlačen, *Gasilci*, 246.

⁵⁴ Adlešič, *Gasilcem*, 247–248.

⁵⁵ Prav tam, 317–318.

njegovih misli je ponovno zbuvalo nelagodje, saj miru ni mogel obljubiti. Župan se je trudil povzeti herojsko preteklost skupnosti v dveh povedih, ko je govoril, da so Slovenci stoletja prelivali kri »za svojo svobodo v mladi kraljevini Jugoslaviji« in za obvarovanje krščanske Evrope: »In kadar smo bili v nevarnosti, da nam sovražnik zažge domove, tedaj smo bili pri obrambi domovine tudi vedno edini in složni!«⁵⁶

Politični pomen drugega gasilskega kongresa je v javnosti z izrečenimi idejnimi usmeritvami pomembno zaznamoval ljubljanski škof Gregorij Rožman, ki je ob sklepnem dnevu gasilskega kongresa maševal množici v gasilskih krojih in narodnih nošah na Kongresnem trgu ter častnim gostom s kraljevičevim zastopnikom in predsednikom vlade Cvetkovičem na čelu. Škof je pričel maševati malo pred poldnevom, njegov glas pa je odmeval iz zvočnikov na trgu in preko radijskih valov po vsej katoliški deželi. Med drugim je dejal, da gasilec s službo bližnjemu v resnici služi bogu, gospodarju, ki resda dovoli naravnim silam razdiralno delo, hkrati pa ponuja človeku sredstva, da se pred njimi zavaruje. Še več, gasilec postavlja s svojim delovanjem medčloveške odnose na krščanske temelje in od tu izvira njegovo etično poslanstvo. Povedano drugače: ljubezen do bližnjega je le suha veja, dokler ne raste iz debla božje ljubezni. Ob koncu je tudi škof Rožman spomnil, da bo morda kmalu potrebna gasilska solidarnost v vojnih razmerah: »Ali je ogenj, ki pokončava bivališča ljudi in njihovo imetje, /.../ ali pa sovražnik v nečloveški vojski napada mirne prebivalce zaledja, karkoli je, kar preti mirnemu in varnemu življenju ljudi – tedaj ste gasilci tu in pomagajte reševati, vzbujate pogum in odpornost v obupanih in strtih srcih.«⁵⁷

Po končani maši se je na Kongresnem trgu nadaljevalo slavnostno gasilsko zborovanje, na katerem je po nastopu starešine Gasilske zajednice za Dravsko banovino Antona Kodreta spregovoril minister jugoslovanske vlade in starešina Jugoslovanske gasilske zveze Franc Snoj. V svojem govoru je morda najbolj natančno in neposredno med vsemi govorcami na tridnevem kongresu gasilcev pojasnil politični pomen prireditve, ki je bila umeščena v točno določen trenutek na premici (notranje- in zunanje-političnega) časa: »Danes, ko se ves svet zvija v krčih, ko lahko najmanjša iskra užge evropski ali svetovni požar – danes, ko je pri nas popustila napestost, ko živi vsa Jugoslavija v enem samem velikem upanju in pričakovanju, pa ima ta skupna manifestacija slovenskih, hrvatskih in srbskih gasilcev še

⁵⁶ Gasilski kongres, *Gasilec*, št. 9–10/1939, 315.

⁵⁷ Zaključek gasilskega kongresa; Škof Rožman gasilcem, *Slovenec*, 17. 8. 1939, 3.

svoj poseben značaj in pomen! Mi gasilci smo pokazali pot – pot sloge in bratstva, pot ljubezni, pravičnosti in spoštovanja! /.../ Povedali smo pred vso javnostjo, kaj hočemo, pokazali in dokazali smo, kaj zmoremo, koliko je v nas sile in moči!»⁵⁸

Da so bile Snojeve besede skladne s stališčem vlade o vprašanju, je potrdil naslednji nastopajoči govorec, minister jugoslovanske vlade za telesno vzgojo naroda Đura Če(j)ović. Članu vladajoče Jugoslovanske radikalne zajednice se je ministrski čas sicer iztekal, saj v sestavi vlade Cvetković-Maček, ki je bila oblikovana konec avgusta 1939, ni bilo več ne njega ne njegovega ministrstva.⁵⁹ Na Kongresnem trgu je bil podobno kot Snój nad vse nazoren, ko je dejal, da so se gasilci zbrali v Ljubljani zato, da bi pokazali, kako lahko domovina kadar koli računa na gasilske legije.⁶⁰

* * *

Ban Dravske banovine Marko Natlačen je 22. septembra 1939 izdal odredbo o ustanovitvi gasilskega odseka pri tehničnem pododboru banovinskega odbora za zaščito pred napadi iz zraka. Gasilska organizacija je bila v tem času redka organizirana sila, izurjena za pomoč ljudem ob letalskih napadih. Vendar je aprila 1941 po napadu nemške vojske na Kraljevino Jugoslavijo ob kolapsu jugoslovanske vojske razpadla tudi jugoslovanska gasilska organizacija, s čimer so se ob približevanju vojne razbili načrti oblastnih struktur, da bodo gasilci pomagali pri reševanju ponesrečencev ob letalskih napadih.⁶¹

Slovenska prostovoljna gasilska društva so bila med obema vojnama tesno navezana na slovensko nacionalno substanco in katoliške vrednote ter so bila s tem močan povezovalni faktor slovenskih lokalnih skupnosti. Slovenci so bili med jugoslovanskimi gasilci najboljše in najbolj številčno organizirani. »*Gasilstvo je danes pri Slovencih tako vkoreninjeno in razširjeno, da moramo imenovati njegovo organizacijo eno največjih in najmočnejših naših organizacij. /.../ Člani teh društev so po veliki večini sami resni in zreli možje ter ravno radi tega predstavljajo pravo slovensko prostovoljno armado, ki je nimamo nikjer drugje.*«⁶² Četudi zanemarimo navedek iz

⁵⁸ Gasilski kongres, *Gasilec*, št. 9–10/1939, 323.

⁵⁹ Čulinović, *Jugoslavija između dva rata*, 308–309.

⁶⁰ Gasilski kongres, *Gasilec*, št. 9–10/1939, 324.

⁶¹ 'Naše bodoče delo', *Slovenec*, 12. 8. 1939, 1; Božič, *Gasilstvo na Slovenskem*, 217, 222.

⁶² Gasilski kongres v Ljubljani, *Slovenski gospodar*, 26. 4. 1939, 9.

članka v mariborskem *Slovenskem gospodarju*, lahko zapišemo, da je gasilstvo v pogojih večnacionalne in večkonfesionalne države predstavljalo konstitutivni element slovenske nacionalne identitete; spomnimo na priporočilo organizacijskega odbora, da pridejo gasilci in drugi udeleženci na kongres ne le v gasilskih krojih, temveč tudi v narodnih nošah.⁶³

Fenomen varnosti je eden najučinkovitejših načinov za integracijo volilnega telesa in preizkušena dikcija političnega govora ob resnih zaostritvah političnega diskurza. (Bivša) Slovenska ljudska stranka si je v drugi polovici tridesetih let v okviru Jugoslovanske radikalne zajednice podredila slovensko gasilsko organizacijo, katere pripadniki so bili večinoma kmetje, obrtniki in delavci.⁶⁴ Kot vladajoča stranka je ob notranjepolitičnih pretresih zaradi rojevanja banovine Hrvaške in ob očitnem približevanju svetovnega spopada uporabila gasilstvo kot komunikacijski kanal za okrepitev slovenskega in jugoslovanskega čutenja državljanov ter za demonstracijo moči katolištva (v javni in zasebni sferi) proti komunističnemu gibanju; tovrstno nagovarjanje volilne baze je bilo hkrati preštevanje lastnih vrst pred bližajočim se preoblikovanjem notranje- in zunanjepolitičnega prostora.⁶⁵ Najmočnejša politična sila na Slovenskem je ob pričetku druge svetovne vojne z gasilskim kongresom v Ljubljani simbolno uprizorila slovensko narodno (katoliško) armado in preizkusila militantno politično retoriko pri svojih volivcih.

VIRI IN LITERATURA

Časopisni viri

Slovenec

Jutro

Slovenski narod

Slovenski gospodar

Gasilec

Monografije

Ivan Ahčin, *Boljševiška mladina*. Ljubljana 1936.

⁶³ Priprave na veliki gasilski kongres v Ljubljani, *Slovenski narod*, 11. 8. 1939, 4.

⁶⁴ Franc Snoj, Tri misli ob kongresu, *Slovenec*, 13. 8. 1939, 1.

⁶⁵ Glej npr.: H gasilskemu kongresu, *Slovenec*, 9. 8. 1939, 1; II. jugoslov. gasilski kongres, *Slovenec*, 13. 8. 1939, 1.

- Ivan Ahčin, *Komunizem – največja nevarnost naše dobe*. Ljubljana 1939.
- Ivan Ahčin, *Prostozidarstvo*. Ljubljana 1941.
- Ivo Banac, *The National Question in Yugoslavia; Origins, History, Politics*. London 1984.
- Branko Božič, *Gasilstvo na Slovenskem do leta 1941*. Ljubljana 1988.
- Ferdo Čulinović, *Jugoslavija između dva rata*, 2. del. Zagreb 1961.
- Jure Gašparič, *SLS pod kraljevo diktaturo; diktatura kralja Aleksandra in politika Slovenske ljudske stranke v letih 1929–1935*. Ljubljana 2007.
- Bojan Godeša, Ervin Dolenc, *Izgubljeni spomin na Antona Korošca; iz zapuščine Ivana Ahčina*. Ljubljana 1999.
- Vladimir Kološa, *Banski svet Dravske banovine 1931–1941*. Ljubljana 1980.
- Slovenska novejša zgodovina; Od programa Zedinjena Slovenija do mednarodnega priznanja Republike Slovenije 1848–1992*. Ljubljana itd. 2006.
- Miroslav Stiplovšek, *Banski svet Dravske banovine 1930–1935*. Ljubljana 2006.
- Milan M. Stojadinović, *Ni rat ni pakt; Jugoslavija između dva rata*. Rijeka 1970.
- Todor Stojkov, *Vlada Milana Stojadinovića 1935–1937*. Beograd 1985.
- Dragan Tešić, *Jugoslovenska radikalna zajednica u Srbiji 1935–1939*. Beograd 1997.

Članki

- Juro Adlešič, Gasilec. *Gasilec*, št. 8/1939.
- France Filipič, Dr. Anton Korošec in marksisti. *Prispevki za novejšo zgodovino*, št. 1/1991.
- Anton Korošec, Ob II. jugoslov. gasilskem kongresu. *Gasilec*, št. 8/1939.
- Marko Natlačen, Gasilci. *Gasilec*, št. 8/1939.
- Resolucije slovenskega zborovanja. VI. mednarodni kongres Kristusa Kralja Ljubljana 25.–30. 7. 1939*. Ljubljana 1940.
- Franc Snoj, Od zagrebškega do ljubljanskega gasilskega kongresa. *Gasilec*, št. 8/1939.
- Anka Vidovič - Miklavčič, Vloga in organiziranost mladine v jugoslovanskem delu Slovenije v letih 1929–1941. *Slovenska trideseta leta*. Zbornik. Ljubljana 1997.

THE SECOND YUGOSLAV FIREFIGHTER CONGRESS IN LJUBLJANA – THE LAST GREAT MANIFESTATION OF THE CATHOLIC POLITICAL THOUGHT BEFORE THE BEGINNING OF THE WORLD WAR II

Summary

In the mid-August 1939, on the night before the World War II, the second and at the same time the last congress of the Yugoslav volunteer firefighters took place in Ljubljana. Next to the Yugoslav firefighters there were also representatives of the German, Hungarian, Italian and English firefighters; the French, Czech, Slovak, Belgian and Polish firefighters cancelled their participation due to the uncertain international political situation. In the (former) Slovene People's Party they wished for the congress to be the milestone of a new

era, filled with Catholic values and as such it would be the true successor of the Congress of Christ the King that also took place in Ljubljana just before the Firefighter Congress. The Second Firefighter Congress in Ljubljana had the task to show the power of the firefighter “army” and to strengthen the brotherhood between the Slovenes, Croats and Serbs as well as the trust in the common state and the royal dynasty. The Slovene volunteer firefighter societies were between both wars closely attached to the Slovene national substance and the Catholic values and as such they were a strong connecting feature in the Slovene local communities. The Slovenes were among the Yugoslav firefighters the best organised and the most numerous ones. Firefighting was under the circumstances of a multi-national and multi-religious state the construction element of the Slovene national identity. The management of the (former) Slovenska ljudska stranka/The Slovene People’s Party had in the second half of the 1930s in the context of the “Jugoslovanska radikalna zajednica” (The Yugoslav Radical Community) the exclusive influence on the Slovene firefighting. Because of the inner political shocks due to the establishment of the Croatian subdivision (“banovina”) and because of the obvious world armed conflict it used firefighting as a communication channel for the reinforcement of the Slovene and Yugoslav national feelings and as a demonstration of Catholic power (in private and public sphere) against the Communist movement. At the outbreak of the World War II the Firefighter Congress symbolically represented the Slovene national (Catholic) army and Part’s testing of its military political rhetoric with its voters.

DER ZWEITE JUGOSLAWISCHE FEUERWEHRKONGRESS IN LJUBLJANA/LAIBACH – DIE LETZTE GROSSE MANIFESTATION DES KATHOLISCHEN POLITISCHEN GEDANKENS VOR DEM BEGINN DES ZWEITEN WELTKRIEGES

Zusammenfassung

Mitte August 1939 ereignete sich in Ljubljana/Laibach gerade am Vorabend des Zweiten Weltkrieges der zweite und gleichzeitig der letzte Kongress von jugoslawischer freiwilliger Feuerwehr. Neben der jugoslawischen Feuerwehrleute nahmen auch Vertreter der deutschen, ungarischen, italienischen und englischen Feuerwehr teil; die französischen, tschechischen, slowakischen, belgischen und polnischen Feuerwehrleute sagten ihre Teilnahme wegen ungewissen internationalen politischen Situation ab. In der (ehemaligen) Slovenska ljudska stranka/Slowenische Volkspartei wünschte man sich, der Kongress wäre ein Meilenstein der neuen Ära, die mit den katholischen Werten geprägt wäre und als solcher ein gerechter Nachfolger des Christus-König-Kongresses, der einige Tage vor dem Feuerwehrkongress in Ljubljana/Laibach stattfand. Der zweite Feuerwehrkongress in Ljubljana/Laibach hatte zur Aufgabe, die Macht der „Feuerwehrarmee“ zu zeigen und die Idee der Brüderschaft zwischen den Slowene, Kroaten und Serben sowie das Vertrauen in den gemeinsamen Staat und die Königsdynastie zu stärken. Die slowenischen freiwilligen Feuerwehrvereine waren zwischen den beiden Kriegen stark mit der slowenischen Nationalsubstanz und mit den katholischen Werten verbunden und waren damit auch ein starker Verbindungsfaktor der slowenischen Lokalgemeinschaften. Unter der jugoslawischen Feuerwehr hatten die Slowenen die bestorganisierten und gleichzeitig die zahlreichsten Feuerwehrleute. Die Feuerwehr war im Angesicht des multinationalen und multireligiösen Staates ein konstitutives Element der slowenischen Nationalidentität. Die Leitung der (ehemaligen) Slovenska ljudska stranka/Slowenische Volkspartei bekam in den zweiten Hälfte der 1930er im Rahmen der „Jugoslovanska radikalna zajednica“ (Jugoslawische radikale Gemeinschaft) den expliziten Einfluss auf die slowenische Feuerwehr.

Wegen der innerpolitischen Erschütterungen bei der Formierung der Bannschaft Kroatien und wegen des offensichtlich wahrwerdenden Weltkampfes benutzt sie die Feuerwehr als ein Kommunikationskanal für die Stärkung des slowenischen und jugoslawischen Nationalbewusstseins und für die Vorführung der Macht des Katholizismus (in der Privat- und Öffentlichkeitssphäre) gegen die Kommunistenbewegung. Am Beginn des Zweiten Weltkrieges stellte die Parteileitung mit dem Feuerwehrtkongress symbolisch die slowenische nationale (katholische) Armee vor und überprüfte bei ihren Wählern die militante politische Rhetorik.